

[שיחת האדמו"ר שליט"א

לחג הפסח משנת תשס"ד]

מוחין דגדלות

מובא בגמ', שבעת יציאת מצרים נראה להם הקב"ה לישראל כבחור, ובעת מתן תורה נראה להם כזקן. ויש להבין מהו הענין הזה של בחור וזקן? כשבני ישראל יצאו ממצרים היה צריך להוציאם יותר בבהינה הרוחנית והרעיונית ממצרים, אחר שהיו שבויים ברעיון של פרעה. ובשביל זה השפיע להם הקב"ה מוחין דגדלות. מהו מוחין דגדלות? ידוע בספרים הק' כי ישנם כמה בחינות באדם, הן בעת שהוא גדל והן בחיי היום יום שלו בקשר שלו כלפי הבורא ית', ודבר זה נמצא אף בכל הבריאה כולה, והוא נקרא 'מוחין'. יש מושג הנקרא מוחין דגדלות ויש מצבים של מוחין דקטנות. ולמשל ילד כשהוא נולד הוא בבחינת מוחין דקטנות וכשגדל ונהיה לבחור נוסף לו מוחין אך עדיין אינו דומה לאיש... אח"כ ישנה בחינה של מוחין בעת שהוא נישא ונהיה לאיש ודרגה נוספת היא מעל לגיל ארבעים, וכו'. ובס"ד נבאר בעת רעיון זה על תילו.

הקדושת לוי זי"ע בונה את היסוד הזה עפ"י מהלך מיוחד אותו הוא מבאר בפרשת יתרו: הרמב"ן מקשה מדוע כתוב בתורה "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"... הלא אם רוצים לתאר את גדלו ותוקפו של הקב"ה, מוטב היה שהתורה תכתוב, "אשר בראתי שמים וארץ", כי בריאת שמים וארץ הינה בכל העולמות והקב"ה מחיה אותם בכל רגע, והוא תיאור הרבה יותר גדול מאשר נם מצרים שהיה נם פרטי במקום מסוים ובזמן מסוים? ומתריץ הקדושת לוי, כלל גדול בעבודת הבורא ית"ש כי בני ישראל מחויבים להאמין בב' תורות, תורה שבכתב ותורה שבע"פ. ואם אמנם תורה שבכתב נמסרה לנו בסניני אש שהורה ע"ג אש לבנה, הרי שתורה שבעל פה, נמסרת עדיין עד עצם היום הזה. כפי שכתוב שמושה רבינו קיבל בסניני כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש. וכל זה כדי להראות לנו כמה חביבים אנו לפניו ית' שיכולים אנו כביכול לחדש בתורה הק', וזו היא תורה שנמסרה מסניני.

עפ"י יבואר גם שכשם שמפרשים הצדיקים את התורה כן יקום! ולפי רצון הצדיק כן מתנהגים כל העולמות. ומקשה הרבי מברדיטשוב זי"ע כיצד באמת יכול הצדיק לשנות את מצבו של מי שמגיע אליו לבקש עצה וברכה? ומבאר מפני שאותו אדם שנגזרה עליו גזירה היא אך ורק בעולם שלו. אך כשמגיע לצדיק ונכנע בפניו, אז הוא נכנס כביכול לעולם של הצדיק שגזור בכוח בתורה שלו, תורה שבעל פה שמתחדשת בכל רגע ובורא בזה שמים וארץ חדשים וממילא מתבטלת הגזירה.

אך הקדושת לוי מוסיף ביתר עומק: כי ישנם ב' מצבים כפי שביארנו בתחילה. האחד הוא להיות במוחין דגדלות – והוא לעבוד את הקב"ה מפני שאיחיו רב ושליט, הקב"ה הוא החזק והשולט בעולם. וכל התענוג של האדם הזה הוא עצם העובדה שהוא מקושר לה'. ומאמין בכל רגע ובכל מצב שעובר עליו שהכל אמנותו יתברך, ולא שם ליבו לכל הטובות שיוצא לו מזה, וכל ההשפעות שיש לו מזה הן לטוב והן למוטב, בגשמיות או אף ברוחניות הם כאין וכאפס לעומת עצם הקשר שלו לה' ודביקותו באמונה בה' בכל

המצבים, והוא הנקרא 'מוחיין דגדלות'. וכמו הפתגם הידוע שאומרים משמו של הבעש"ט הק': **"טוב לו למי שלו נברא כלל אך טוב כפליים למי שנברא כבר בעולם הזה אך אינו נמצא בו"**. כלומר תלוי איך מתבוננים בכל דבר, כשמשוהו מציק לאדם, יכול לראות זאת כמוציאות בפני עצמה (כפי שאנו רואים בדרך כלל), ולפחד ממנה או להשבר ממנה ולהתיאש וכו'. אך מנגד אדם יכול לעבוד על מידותיו ולהפוך את מחשבתו שאין זה מציאות אלא סיבה מאת ה' לעורר אותו להיות בדביקות עם ה'. א"כ כעת נברר: אם אדם מחפש את העבודת ה' כדי שלא יהיו לו צרות או כדי שיקבל "ובצדק" את מה שחסר לו, הרי שעובד את ה' במוחיין דקטנות. אך אם מחפש להגיע לקשר בורא, ולא משנה לו באיזה מצב אם טוב ואם להיפך, זהו להיות דביקות בה' במוחיין דגדלות. משום שהוא מאמין שהכל זה לטוב לו, ומציאות שהגיע מזה לקשר עם ה', שזהו הטוב האמיתי. ממילא מובן היטב כי הצדיק שחי כל דבר לראות דרכו את הדביקות בה', יכול ממילא לבטל את הגזירה כי כל הגזירה היתה כדי שהיהודי יתעורר דרכה לראות את מציאות ה' ולא שיהפוך את המציאות לסיבה, ועתה שעל ידי הצדיק הגיע לזה ממילא מתבטלת הגזירה.

כמו"כ מבאר המגיד מקו"ניין ז"ע את הפסוק, "זכרתי לך חסד נעוריך... לכתך אחרי במדבר... ידוע בספרים הק' שישנם כמה מצבים של קשר עם ה'. למשל אם שני אנשים מדברים איש אל רעהו, זהו בחינת פנים בפנים, אך אם יפנה האחד את גבו לשני זהו גם סוג של קשר אך רחוק יותר הנקרא בל' הספרים הק' פנים באחור... מבאר האריז"ל הק', שכשבנ"י הלכו במדבר היו עם הרבש"ע בבחינת פנים באחור, כלומר הם היו בחי' אחור והקב"ה כשדיבר עימם היה בבחינת פנים. ומקשים כולם כיצד יתכן לומר דבר זה הלא דור המדבר היו דור דעה וכבר אמרו חז"ל, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יהוקאל וכו'? מתרץ על כך המגיד מקו"ניין ומגלה לנו יסוד גדול בעבודת ה'. **"על אף כל החתגלויות שהיו לבנ"י במדבר עדיין היה חסר להם בקשר עם הקב"ה, וזאת מפני שלא הגיעו לזה ע"י עבודה עצמית"** כשאדם עובד עבודה עצמית ומחפש את הקשר עם ה' בין כשטוב לו ובין כשלא, אז הוא זוכה להגיע לבסוף לדרגה של פנים בפנים. אך דור המדבר היו במצב של אחור וכדי לקרוא להם היה הקב"ה נגלה להם בבחי' פנים, ומכיון שזה לא נבע מתוכם לכן זה נקרא פנים באחור.

כעת מובן היטב מה שהתחלנו שמחדש הקדושת לוי ז"ע, שביציאת מצרים נגלה להם הקב"ה כבחור – מפני שכל יציאתם ממצרים היתה ע"י אותות ומופתים גדולים ונוראים, וממילא ראו את יד ה' שטובה עליהם אך לא באו מחמת עבודה עצמית, והיו במצב של מוחיין דקטנות. משא"כ במתן תורה הגיעו למצב שרצו לעבוד את ה' נטו מחמת הקשר עם הבורא ולא בגלל איזה אמצעי של טובת הנאה וכדומה, ועל כן שם אמנם נגלה להם כזקן שהוא מורה על מוחיין דגדלות. אמנם הקב"ה תמיד נשאר אותו דבר אולם השאלה היא כיצד אנו חיים איתו... וכבר אמר ר' זושא ז"ע שכשיבוא למעלה לא יבקש כלל שכר עבור זה שהיה בקשר עם ה', כי קשר זה עצמו הוא שכר גדול שאין בלתו, אך אם כן יבקש יהיה זה עבור המעברים שעבר והתקשה עד שהגיע לקשר זה... משום שכשאדם נמצא במוחיין דגדלות כבר אינו חסר דבר.

ממשיך הקדושת לוי ואומר: **"כי מוחיין דגדלות אע"פ שלפי הנראה יש לאדם צרה, אך בתוך מחשבתו וליבו אינו נחשב אצלו לצרה, כי ליבו נכון ונמוח כי בודאי לא יגיע לו שום נזק, ומי שעובד את השי"ת במוחיין דקטנות אזי כשבא עליו איזה מאורע מן המאורעות, נופל עליו פחד גדול שאפילו במחשבתו וליבו האי פחדא יתיב ועי"ז מתגבר עליו כח החיצונים..."**

אם אדם חי את המעברים שלו כסיבות להתקדמות בעבודת הבורא, אזי הופך את ה'צרה' ל'צרה' או ל'רצה' מלשון רצון, ע"י שמעורר בקרבו את הרצון לידבק בה', וזה מאיר לו. אך אם חי במוחיין דקטנות הוא בעצמו נותן כח לחיצונים לשלוט עליו. ולמשל בדוגמא שהבאנו לעיל כשמשוהו מציק לאדם ורואה זאת כסיבה וחי באהבה לשני כאהבת דוד ויהונתן, ומחי אהבת דוד ויהונתן? הלא מצד הטבע היה שישנאו זה את זה, מפני שכל אחד רצה למלוך תחת השני. אך הם הגיעו דרך הכאבים הללו להיות בדביקות

בה', וחיכו לראות כיצד יפול דבר. ותחת שישנאו אחד את השני, אהבו אחד את השני מפני שכל אחד הגיע לדביקות בכורא ע"י חברו. ועל כן קיימו בזה מצות ואהבת לרעך כמוך אני ה', והפכו את המציאות לסיבה, ודרכה הגיעו למציאות האמיתית שהיא הדביקות בקב"ה. "ואהבת לרעך כמוך" – כיצד? ע"י שרואים בזה מציאות של "אני ה'..." אך אם אדם בוחר לחיות את המעברים שלו כמציאות ולשנוא את השני שמציק לו, אזי רואים משמים שלא השיג את המטרה ומשום כך 'מגבירים' לו את הסיבות כדי שסוף סוף יתעורר באמצעותם לידבק בכורא, ממילא האדם גורם לעצמו את כל זאת!!! וזה מבאר הקדושת לוי שמי שחי במוחין דקטנות הוא עצמו נותן כח לחיצונים לשלוט עליו.

דוד המלך כותב בתהלים: "כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם".

ממשיך הקדושת לוי לבאר הפלא ופלא, דוד המלך אמר כל גוים סבבוני – כל אומות העולם הם רק סיבות בשבילי ולכן בשם ה' כי אמילם, כך אני מכרית אותם. וכמעשה הידוע מהבעש"ט הק' ששמע פעם אריה נוהם ביער ונפל עליו פחד גדול. עד שחשב הרבה זמן כי כל הפחד הזה הוא סיבה כדי שיפחד מאת ה', וארי"ה אותיות ירא"ה, ולבסוף אחרי שהתבודד במחשבתו זו הרבה, גילה את האריה שוכב מת מנותח איברים... אך המשך הפסוק צריך לכאורה ביאור מדוע כפל בלשוננו: סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם? ומתרץ כי יש לפעמים שאדם עובר מעבר שגם המח שלו 'נתפס' במוחין דקטנות, וזה סבבוני גם סבבוני שגם אותי תפסו הסיבות הללו והפחידו אותי. ואז עבד על עצמו לדעת שגם שם זו הכנה למוחין דגדלות שחייב לבוא ע"י מוחין דקטנות קודם לכן. וע"י העבודה הזו העצמית זכה להגיע לבהינה של פנים בפנים כפי שביארנו.

לפי"ז מובן גם מה שכתוב שבליל פסח מגיעה הארה גדולה מאוד על כל האדם כפי שהיתה בעת יציאת מצרים, ולאחר מכן מסתלקת ההארה הזו ואז מתחילים לספור ספירת העומר כדי להחזיר את ההארה הזו עד חג השבועות. מפני שרוצים מאיתנו את העבודה העצמית שעל ידה מגיעים לקשר הרבה יותר חזק ומאיר מאשר במוחין דגדלות שמגיע שלא ע"י עבודה כלל.

ליל הַסֵּדֶר – בְּמָה שֵׁנְאָמֵר...

חג הפסח מתאפיין בתורה הק' בנושא אחד המקרין על כל התורה והמצוות והוא – **יציאת מצרים!** ויש להבין מדוע התמקדה התורה דווקא בזה, ולראיה נביא מספר דוגמאות. בדרך למתן תורה אומר הקב"ה לבנ"י **'אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים'**, מדוע לא כתבה התורה אתם ראיתם את העשוי לכם, וכי רק במצרים היה עימם הקב"ה, הלא לאורך כל הדרך במדבר היו מופתים גדולים ונוראים?... כמו כן לא פחות מעשרת הדיברות אומר הקב"ה לעם ישראל **'אנכי ה"א אשר – הוצאתיך מארץ מצרים'**, ותמוה מדוע לא אמר אשר בראתי שמים וארץ וכדו'? וכן בכל מצוה אנו מזכירים **'זכר ליציאת מצרים'...**

בשם הרה"ק מסלונים ז"ע מבאר נפלא מה שאנו אומרים בקידוש **'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים'**. האדם צריך להכיר במציאות הזו שהוא נמצא כל הזמן במצרים ואף אם בפועל אין הדבר כך, הרי שבכח וודאי יכול בן רגע לרדת לשאול תחתיות חלילה, וא"כ מה שמחזיק אותו הוא רצון השי"ת ששומר עליו שלא יפול. ואמנם אין זה נעים לילד שכל הזמן מזכירים לו חטאיו הראשונים ובכל הזדמנות מרמזים לו שיזכור שפעם קודמת לא התנהג כראוי... אך יסוד עמוק טמון כאן – אם אנו מכירים אדם עם חולי מסוים ואנו יודעים שאסור לו לאכול מאכל פלוני, הרי כמה שנהיה בקרבה יותר גדולה עם אותו אדם, נרשה לעצמנו להעיר לו ביתר תשומת לב אם נראה אותו נכשל ואוכל את מה שאסור לו... כמו כן דווקא בגלל קרבתנו הגדולה לקב"ה, זיכה אותנו הקב"ה בחסד מיוחד שבכל מצוה אנו צריכים לומר **'זכר ליציאת מצרים'**. וזאת משום שבכל רגע הגוף של האדם מושך אותו למקום האסור – היינו כחי ועוצם ידי. והשי"ת החפץ בטובתנו השלמה מעביר אותנו מעברים כדי שנתעורר דרכם להכיר את המציאות שלנו שאין אנו יכולים לעשות כלום ללא סייעתא

דשמיא. ועל ידי כך כל עשייתנו תהיה קשורה בקשר אמיץ לקב"ה כרצונו יתברך. על כן **תחילה למקראי קודש** – כשאדם רוצה לקיים את המצוות כהלכתן הרי שהפרט **זכר ליציאת מצרים** הינו חלק בלתי נפרד מכך. כמו כן הראיה שאנו קשורים בו יתברך היא דווקא דרך מספר הפעמים הרב שאנו מוצאים בתורה הק' ובמצוות את ענין ה'**זכר ליציאת מצרים**'. כאותו קרוב משפחה שחפץ בטובתו של קרובו ועל כן מעיר לו כל הזמן שלא יבוא לידי צער גדול יותר...

כדי לחדד את הנקודה של שילוב המעברים הנראים בעינינו כשלייליים עם הדברים החיוביים שאנו עושים בכל זאת בחסד ה' עלינו, מברך השפת אמת זי"ע על ליל הסדר, מהו ליל הסדר, ועל איזה סדר מדברים. לכאורה קשה, הלא בליל הסדר אנו מצווים לספר מהניסים והנפלאות שעשה השי"ת עם בני ישראל במצרים, וא"כ לא מובן כיצד נכנס לסדר ההגדה כל הצרות והעינויים שעברו עם ישראל? ועוד מוסיף על כך בעל ההגדה ומפרט את כל סדר השתלשלות ירידת אבותינו למצרים... ולאחר מכן ממשיך עוד 'מתחילה עובדי ע"ז היו'... ויש להבין כל זה הרי כעת כשאנו מספרים את הניסים הרבים אנו כבר נמצאים בדרגה אחת לאחר כל הסבל וכעת אנו בני חורין כאמור – חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא **יצא** ממצרים, ואם כבר יצאנו מה לנו להזכיר את כל המעברים השלייליים הללו?

ידוע המעשה באחים הק' בעל ההפלאה והה"ק מניקלשבורג זי"ע כשהתקרבו לדבק בדרכו של המגיד ממעזריטש, שאלו אותו יום אחד כיצד ניתן לקיים את המימרא '**חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה**' ומבואר שם שהכוונה היא לקבלינהו בשמחה, כלומר עד כדי כך לשמוח עם הרעה כשם ששמח בטובה? ענה להם המגיד שילכו לר' זושא זי"ע שהוא אדם מלומד בייסורים כידוע, והוא יסביר להם. כשהגיעו אליו תמה מאוד ואמר להם: איני מבין כלל מדוע רבינו שלחכם אלי הלא מעודי לא עבר עלי אפילו יום רע אחד...

היוצא מכל זה שאם אדם ישכיל לראות במעברים שלו את נקודת הקשר שהקב"ה מבקש ממנו, שיכיר שהוא לא יכול בלי סיוע מאת ה', ויסכים לכל מהלך שהקב"ה מוביל אותו כי ודאי הוא שכל מהלך שהוא הקב"ה הוא הקרוב שדואג לו שלא יקרה לו אסון ח"ו ולכן נותן לו הזדמנויות (לא נפילות) להכיר במציאות שלו ובחסד ה' שמוביל אותו בבטחה, אזי כל המעברים שיעברו עליו יתנו לו חיות וכוחות מחודשים לעבור ולצלוח את כל המשוכות.

זו הסיבה שאנו מזכירים בהגדה את כל המאורעות שעברנו במצרים והסבל שהיה מנת חלקנו כדי שנפנים שלא רע היה בזה כלל אלא תהליך שמימי נפלא להוציאנו מעבדות לחירות עולמית – כלומר שגם היום נמשיך לחיות בחירות הזו שהיא בעצם הקשר בורא שאנו מקבלים כשאנו מכניעים את עצמנו לקב"ה. כך מבארים גם באופן נפלא את השאלה מדוע בכל מצב שאנו מתארים בהגדה אנו מוסיפים '**כמה שנאמר**', ויענונו – כמה שנאמר... 'ויתנו עלינו עבודה קשה' – כמה שנאמר... וההסבר הוא שחס וחלילה לא יחשוב אדם שהעולם הוא הפקר והמצרים עשו שפטים ביהודים ככל העולה על רוחם, על כן מגלה לנו בעל ההגדה, אם רוצים אתם לדעת כיצד יכלו הגויים הרשעים לענות אותנו? – כמה שנאמר! גם דבר זה נאמר כבר בתורה שכך יהיה כי זהו עדיין חלק מתהליך היציאה ממצרים. וכן כל דבר ודבר בהגדה שלא יחשוב אדם לרגע כי יש כאן כח למצרים שיכולים לענות את עם ישראל אלא הכל הוא כמו שנאמר בתורה הק'...

יסוד זה הוא יסוד עצום לכל מהלך החיים של האדם. כמה שנאמר! כל מה שאנו עוברים כבר נכתב מקודם עם חשבון מדוקדק ואין מקרה בעולם. כך מברך השפ"א זי"ע את המושג 'ליל הסדר' – זהו הסדר הנכון ואין לעולם יציאה מסדר העולם. הניסים והמופתים לצד הסבל והעינויים חובת המציאות המה כי כך היה רצונו יתברך בדווקא לחבר את המצב השליילי עם החיובי כדי שגם כאן וגם כאן יתן האדם את ההכרה שהשי"ת הוא המנהיג את העולם, ואדם שאינו מסכים לחיות כן אלא רק במעברים החיוביים שעוברים עליו יידע שהוא לא מתנהג בסדר העולם אלא יוצא מסדר העולם, כי רצון ה' הוא דווקא להכיר שכשאני חיובי שהקב"ה משלים אותי וכשאני מכיר בזה אני צריך לעבור מעבר שליילי כדי להכיר את מציאותי האמיתית שאני פגום והוא משלים אותי, ומציאות היא שאף כשאנו פוגמים או סובלים חלילה אם נעצור לרגע ונחשוב, נגלה שגם שם הרחמים הם עצומים כיצד אנו ממשיכים לקבל חיות מאיתו ית' ואת כל צרכינו בטוב ובנעימים...

'אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתיאמר יציא'מ בלילות'... שואלים מדוע כתוב ולא זכיתי שתיאמר ולא כתוב בפשטות ולא זכיתי שיאמרו יציא'מ? אך לפי דברינו מובן היטב, כי בכל פעם שאדם נפגש עם מצבים של לילה או חיסרון כלשהו שיש לו הוא צריך מיד לתרגם זאת שאין זה מציאות כל אלא סיבה שהשתלשלה מאיתו ית' עד העולם שלנו ובזה הוא עושה כדברי הבעש"ט הק' 'המתקת דינים בשרשם', מכיון שהסיבה הזו מקורה במקום עליון מאוד וההשתלשלות גרמה לה להיות גשמית יותר עד המעבר של אותו אדם, ואותו אדם שלא שם ליבו למעבר אלא מיד זוכר את המקור של הדבר – מעלה את אותו המעבר בחזרה למקורו העליון ועי"כ אותה החיות שמחיה את הסיבה עולה ומתקשרת במקור שממנו יצאה ואותו אדם מקבל מזה חיות נצחית. וזו שמחה גדולה בשמים ובארץ.

בעניין זה יש ביאור נפלא. מובא כשעם ישראל הגיעו למרה היו המים מרים... אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה שישליך עץ לתוך המים – וימתקו המים. ידוע שאותו עץ היה מר מאוד וא"כ זהו תמה מדוע אמר לו הקב"ה להשליך דווקא עץ זה למים? ולפי דברינו מובן – כי הקב"ה רצה להבהיר להם שהמרירות אינה מציאות אלא סיבה שיפנימו שהקב"ה נותן להם את המים. ועל כן הדגש בפסוק הוא '**ויורה ה' עץ וישלך אל המים**' הוא במילים '**ויורה ה'** – כלומר ברגע שתגלו את ה' מיד תלך הסיבה ותימוג.

כמו כן 'אמר ראב"ע ולא זכיתי שתיאמר יציאת מצרים בלילות'... ראב"ע בא ללמדנו שאדם צריך לעבוד על עצמו להגיע לדרגה שכל פעם הוא יתרגם מיד את הסיבות! ממשיך התנא '**עד שדרשה בן זומא למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ימי חיך**

הימים, כל ימי חיך הלילות! מצינו באברהם אבינו ע"ה, 'והאלקים ניסה את אברהם' – ולכאורה יש להקשות היכן הניסיון כאן, הלא אם היה הקב"ה בעזרו אין זה ניסיון, ואם לא היה בעזרו עדיין אין זה ניסיון כי הלא מובא 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו?' ומבאר בעל העקדה, כי העבודה של האדם מתחילה לא בניסיונות ובקושי אלא דווקא במצב של יום כשהכל הולך לו טוב. שם הוא צריך להכניס מחשבה כיצד זה שכל כך טוב לי הרי אין זה בזכותי אלא הקב"ה נותן לי את הכל... וזהו שכותבת התורה בלשון עבר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' כלומר – עכשיו שטוב לאדם, יכיר שהקב"ה נותן לו את הטוב הזה כי בכח הוא נמצא במצרים וזה שבפועל טוב לו זהו חסד הבורא יתברך. אברהם אבינו ע"ה לא התחיל את עבודתו בניסיון העקידה אלא בגיל שלוש כבר הכיר את בוראו. ר' אשר זי"ע באר את המושג 'אור כשדים' שהוא ה'אש הפנימית' של המעברים שאדם עובר ונשרף בתוכו. אולם אברהם אבינו מגיל שלוש הרגיל את עצמו לתרגם כל דבר לראות את המהלך שהבורא מוביל אותו כעת ועל כן הגיע לכזו דרגה שאור כשדים היה בשבילו ממש בחינה של 'גן עדן', מכיון שגילה שם את השי"ת. כמו כן באר את המושג 'להט החרב המתהפכת' ששם הקב"ה בכניסה לעץ החיים לאדם הראשון, להט החרב הוא חרב שחדה משני הצדדים ומה שהאדם לא יעשה – תמיד הוא יחתך!!! אך אם האדם יודע שהקב"ה שם את זה לטובתו הוא לא נבהל כי יודע את מה שאמר דוהמע"ה 'ואני קרבת אלקים לי טוב'... וכבר המשיל הבעש"ט הק' דבר זה למלך שביקש שנתניו לבוא אליו אך שם בדרך אריות ונמרים כדי לראות מי נאמן לו ביותר. אדם אחד חשב לעצמו: הלא המלך בכבודו ובעצמו הזמין אותי אליו, א"כ לא יתכן שהדרך חסומה מלהגיע, אלא כפי הנראה יש כאן סיבה מאת המלך שנירא מפניו ונגיע אליו בדרך הראויה ביותר... וכך התקרב לאריות ולנמרים וגילה שאין הם אריות אמיתיים אלא דמויות שנבטו מתוך מראות שעמדו מול מראות אחרות וכן על זה הדרך והכל היה בבואה אחת של דימיון... כמו כן בדיוק אנו אומרים 'אדמך אכנך ולא ידעתך – הנך אחד בכל הדימונות'. כל הניסיונות שאדם עובר הכל הוא כדי שיתן בכל הכח את ההכרה בבורא עולם ויידע שהמלך קורא לו ורק רוצה לראות את מידת נאמנותו, ועל ידי שאדם רואה זאת ומבקש רחמים מגלה לבסוף באורח פלא שכל המעברים באמת היו בעיקר פרי דימונו ולהשי"ת יש דרכים נפלאים משלו לסדר כל דבר.

מלמד אותנו בעל ההגדה, 'עד שדרשה בן זומא ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות'... ה'מרשם' לחיות באופן שכל החיים אדם מיד יתרגם את המעברים שלו – מתחיל מהימים, שכשטוב לו עובד לזכור שזה מאת ה', ואז אם חלילה צריך לעבור מצב של לילה יוכל ביתר שאת לגלות שם את הבורא ית'. וכן מבואר בספה"ק שכשאדם נותן במעבר אחד הכרה בבורא העולם, נשארת רשימה באותו אדם שמסייעת בידו בזמנים האחרים... וזהו הכח מהמצב של ה'ימים' עוזר גם למצב של 'לילות'

פתח מילוט לאמונה

"וספרתם לכם ממחרת השבת. הענין ידוע למאמינים ברוחניות וחיות ניצוצות הקודש שבכל דבר גשמי ודבורים ומחשבות ומדות ורצונות אשר הכל מיד ה' השוכן בתוכם ממש ובלתו אין שום חומר וצורה טעם וריח וכולם פגרים מתים בלתי נמצאים כלל בלא הווייתו, אבל כל מציאותם ועסקם בעולם הוא ית' בעצמו חיות הקודש וחי החיים".

הפרי הארץ זי"ע בא לבאר מהי עבודת האדם בעולם, במילה אחת: אמונה! מהי אמונה? לרוב האדם נוטה לפרש כל דבר שרואה כמציאות, מחמת שכך ברא הקב"ה את הבריאה – בהסתר החיות הרוחנית בתוך הבריאה הגשמית. הסתר זה גורם לאדם לפרש באופן לא מדויק את המצבים שהוא עובר עד כדי יאוש או הפקרות... הפרה"א נותן לנו כלים ומבאר לנו כיצד נחיה כאן באופן הראוי. את הנשמה וחיות הקודש שמחיה את הבריאה אין אנו יכולים לראות כלל, ועל כן כל מה שנותר לאדם הוא – להאמין שזה קיים. במקום אחר מתבטא הפרי הארץ זי"ע, על מאמר חז"ל 'בשבילי נברא העולם', ומבאר שכל העולם על כל אלפי אלפים של פרטים שונים ומשונים הקיימים בו לא נועדו אלא בשביל האדם 'אולי ישכיל לראות דרך אחד מפרטים אלו את חיות הבורא ית'... משפט זה אמור להרעיד כל לב, כל בריאת העולם שוה היא 'שמא' דרך אחד מהם יתעורר לב האדם לראות את יד ה' המנהיג את הבריאה! זה מה שכותב הפרי הארץ בתחילת הקטע – הדבר ידוע למאמינים. כי ללא האמונה כלל לא מתחיל כלום, מחמת ההסתר וכנ"ל.

ביציאת מצרים אנו מוצאים את העומק של נקודת האמונה והשפעתה על כל מהלך החיים של האדם. כיצד הגיעו בני ישראל במצרים לאמונה? כל אדם ברגע של התמודדות מחפש או מכין לעצמו מראש פתח מילוט שבעת צרה יוכל לברוח לשם, כך הוא טבע הגוף. אך כשיש לאדם פתח מילוט עדיין אין הוא מגיע לדרגת אמונה. רק כשאדם מאבד את כל פתחי המילוט שיש לו, אז הוא מגלה שעל אף שאינו יודע כיצד להמשיך בכל זאת הוא חי וקיים כפי שהוא, נקודה זו מביאה אותו לדרגת האמונה, כי כשאין אנו יודעים כיצד להתנהל ובכל זאת אנו חיים ומתנהלים סימן הוא כי מישהו מנהל ומנהיג אותנו – או אז מתגלה נקודת האמונה בה' בכל הדרה, ונוסכת באדם כוחות מחודשים להתקדם. ובעצם דווקא בשל כך מביא הקב"ה את האדם לדרך ללא מוצא, ללא פתחי מילוט, אולי יתפעל האדם בראותו את מצבו ואעפ"כ את חיותו בתוך השפל וכיר שיש בורא לעולם.

דווקא במצרים התחילה נקודה זו להתבהר, בה המצרים סגרו כל פתח של יציאה עם שמות של טומאה וכשפים, ומנגד עם עבודה סיזיפית קשה כדי שלא יהיה בל של סיכוי לאדם לחשוב מה עובר עליו וכיצד יוצאים מזה... שם הגיעו היהודים לנקודת האמונה שפתחה להם פתח של ממש בדרך להיותם לעם.

"והנה צמצום החיות הקודש שבתוך כל מתגשמים נקרא גלות השכינה כי הצמצום הוא גלות להשוכן בתוכם, ולהיות קודש ישראל עלה במחשבה תחילה והכל נברא בשבילם הרי שהכל מתנהג על ידם ויש לאל ידם להעלות השכינה מעלה מעלה או להורידה ח"ו מטה מטה ע"י עסקיהם, שכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם אפילו בתוך הקליפות וזהו חיות הקליפות..."

אך יש להוסיף נופך בביאור העניין וסדר הדברים: מצד אחד אנו אומרים שאין מציאות והכל סיבות, אך מנגד מה שאנו חווים ופועלים ועושים בעצמנו ועם הסובבים אותנו, הרי שבעינינו זו כן מציאות שאנו משיגים כך או אחרת מה לעשות וכיצד? מבאר הפרה"א כי שני חלקים באמונה: החלק שביארנו עד כאן מכונה בשם 'אור הפנימי', או 'שכינה' לשון שוכן בתוכם, והוא הצמצום שהקב"ה מצמצם כביכול את האור שלו לתוך הגשמיות – כל זה הוא בשביל האדם שתהיה לו השגה שיש חיות שמחיה את הבריאה. אך ישנו עוד רובד נוסף מעל זה המכונה 'אור המקיף' שהוא אינו מושג לאדם כלל, כלומר גם לאחר שהאדם 'מקלף' את המציאות שרואה ומגלה שהיא רק סיבה כדי שימצא את הקב"ה גם אז עדיין הוא צריך להאמין כי למעלה מזה ישנה חיות שהיא קודשא בריך הוא בעצמו שאין לנו השגה לא בו ולא בהנהגתו את העולם. אמנם מה שהאדם כן צריך לדעת הוא שברגע שמגלה את החיות הפנימית זה נותן לו קשר של השגה למקור ממנו מגיעה האמונה ומשם הוא משפיע לעצמו שפע מעל לדרך הטבע.

דוגמא לדבר אנו רואים במצרים. כל זמן שבני ישראל היו במצרים ולא גילו שם את מציאות חיות ה' שמחיה כל דבר הרי שגרמו גלות לשכינה שהיתה צריכה לרדת עוד יותר לעומק הקליפות להחיות עם חיות זו את המצרים עצמם וממילא לא יכלו לשנות דבר. וכפי שר' אשר זי"ע נהג לומר שאנחנו ה'מפרנסים' הכי גדולים של הסט"א... אך ברגע שגילו שאין שום דרך מוצא ונתלו בנקודת האמונה של האור הפנימי הזה שמחיה את המצב ההוא, עי"כ הוציאו את האור הפנימי מהמצרים והתקשרו לאור המקיף וכפי שאומר הפסוק **'משם יתפרדו כל פועלי און'** איבדו המצרים את כל חיותם ונגאלה השכינה הק' ועימה יחד עלו בני ישראל ממצרים ויצאו משם.

סיכום הדברים: הקב"ה הוא אחד בכל העולם. אך בשביל הנבראים הצטמצם הקב"ה כביכול לתוך הגשמיות כדי שעם ישראל יעשה לו נחת רוח ויגלה את הצמצום הזה, אך אם האדם לא משכיל לראות את החיות הזו, הרי שהוא גורם בזה צמצום יותר גדול ויותר עמוק לשכינה הק' שצריכה לרדת כעת עוד יותר להחיות את אותו אדם במקום הירוד ששם נכנס. א"כ הגלות הראשונה היא כשהקב"ה הצטמצם לתוך הגשמיות, אך זה בשביל המטרה הנעלית שעם ישראל יגלה אותו שם, [ובמקום אחר מבאר הפרה"א טעם כדי שעם ישראל יקחו כביכול חלק בבריאה ובתיקון העולם שלא יקבלו לעתיד לבוא 'נהמא דכיסופא' אלא כל אחד יקבל חלקו, אך גם זה כפי שביארנו הוא טעם לשבר את אוזנינו כי אין לנו השגה כלל בשאינו מושג ואכמ"ל]... והגלות הנוספת היא כשאדם לא מכיר במצבים שעובר את החיות האלוקית ומגשם את חיות השכינה הק' עוד יותר למקום יותר נמוך שזהו צער גדול עוד יותר לשכינה, עד למקום הקליפות ועונשים שיעוררו אותו לשוב ולגלות את מציאותו האמיתית ואת השכינה הק' שמחיה אותו וכפי שביארנו באריכות לעיל. ואלו הם הימים הללו של ספירת העומר בהם אנו סופרים בכל יום ועובדים על מידה נוספת משבעת המידות שבהם מצטמצמת השכינה הק' בכל מיני אופנים, חסד שבחסד, חסד שבגבורה, וכן על זה הדרך, ימים אלו ימי תיקון המידות נקראים, על שם שבהם אנו צריכים ביתר שאת לגלות בכל מידה ומידה שמודד לנו הקב"ה לגלות אותו שם עד שנגיע ליום החמישים שהוא בבחינת קודשא בריך הוא שאינו מושג כלל ושם נחבר את המושג אור הפנימי עם אור המקיף, ועי"ז יהיה ייחוד שלם ע"י מעשינו. וכן מובא בבעש"ט הק' שמבאר **'וכל מעשיך יהיו לשם שמים'**, לקשר את כל החיות שמחיה את הגשמיות עם החלק הגבוה של אור המקיף.

כמו כן מובא יסוד עצום בשפ"א בשם החידושי הרי"ם זי"ע, שבאר שמכיון שכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, לכן לא נתן להם הקב"ה לרדת לשער הנון של הטומאה שמשם לא היה להם דרך לחזור, והיה העולם צריך להתבטל. **וממילא כל מקום שיהודי נופל לשם ודאי הוא שהקב"ה מוריד אותו לשם בידיעה ברורה שיש לו אפשרות לצאת משם, ככתוב 'ולא ידח ממנו נדח'...**

'וכל היותר שחטא שטים העמיק שאולה לכנס בעומק הקליפות צריך להתאמץ ולעלות יותר מדרגא לדרגא ולהמשיך עליו רוח הקודש במקום הטומאה שיוצא משם, כידוע שאין ריקות בעולם כי אם מקבל טומאה או טהרה וקדושה. ולכן כשיצאו ישראל ממצרים שהוא עומק הקליפות בכדי לקבל התורה, בינת נבונים תסתתר עד אחרי ספירת ימי טהרתם חמישים יום לשוב מדרכם הראשון ולזכך חמרם, ובלתי זה לא היו יכולים לקבל הבינה והחכמה שהוא התורה."

מדוע ניתנו ימי הספירה? מבאר הפרי הארץ יסוד נוסף. בשם החפץ חיים זצ"ל אומרים שהעולם דומה לסולם, או שעולים בו או שיורדים אך לעולם אין עומדים בו! כך בכל מקום שאדם נמצא בין בקדושה ובין ח"ו בטומאה צריך לדעת שיש שם קדושה שמחיה את אותו מקום כפי שביארנו, כי הכל תלוי באדם, אם מגלה את השכינה הרי העלה את הקדושה ואת עצמו עימה יחד, ואם חלילה להיפך, עושה לעצמו מסך המבדיל מהקדושה, ולכן לא מספיק שיוצא משער המ"ח שנמצא בו כי לפניו יש עדיין מסך המבדיל משער המ"ז וכן ע"ז הדרך. לכן צריך להתאמץ ביותר להסיר את כל המסכים בכל המצבים ובכל הדרגות, עד שמגיע לשער החמישים – שם בכל מצב האדם חי עם מציאות הבורא שמחיה אותו בכל רגע, שהוא כפי שביארנו ה'שאינו מושג', ואם אדם עדיין לא תיקן את ה'מושג' שהיא השכינה הק' המסתתרת בתוך הגשמי להכיר שם את יד ה', בוודאי שלא יתכן הדבר להגיע לשאינו מושג... על כן קיבלנו מ"ט ימים של 'הרחבת הדעת'. דעת הוא הקשר שאדם נותן לבוראו, והרחבת הדעת פירושה בכל מצב שאדם נותן את ליבו להכיר את מציאות השי"ת במעברים שלו, הוא מרחיב את הקשר שלו בעוד נדבך בינו לבין הבורא עד שער החמישים. ביאור נפלא מובא באור החיים

הק' שכל זמן שעם ישראל היו במצרים ללא התורה הק' לא ירדו לשער החמישים אולם לאחר קבלת התורה שייך גם שייך המושג לרדת לשער החמישים ר"ל מכיון שע"י התורה הק' ניתן לצאת מכל המקומות, ואפילו משער החמישים...

מותר האדם דעת מצה והקשר ביניהם

אנו עומדים כעת לפני חג הפסח הבעל"ט, נבאר אי"ה את מהות החג ומה אדם צריך להפנים מהחג וכיצד עליו לחיות את החג. במהר"ל מובא ענין הגדרת חג הפסח, מדוע התורה הדגישה את חג הפסח דווקא בהבדלות מהמין, קרי – לחם וכל הדומה לו? ומבאר, שמצה או לחם שניהם מורכבים מאותו בסיס, אמנם הלחם משתנה גם בכמות וגם באיכות. השאור משנה את כמות הבצק התופח, והתבלינים והתוספות משנים את האיכות. משא"כ המצה תמיד נשארת עם אותה הכמות ללא שום שינוי. ולענייננו, הקשר בין האדם לרצון הבורא מתנתק בו ברגע שהוא מתפיה או מקבל איזו תוספת של טעם וריח... המצה היא המצב האורגנינאלי בו אנו צריכים להיות כלפי הבורא ולומדים זאת מיציאת מצרים שם הקב"ה גרם לכך בכוונה תחילה 'כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה', מדוע? כדי שלא יהיה לחם זמן לחשוב שיש לחם איזו שייכות ביציאת מצרים הזו, ויתבטלו לגמרי להכוונת השי"ת. וזה מה שבאמת הביא לראתה שפחה על היס' ולקבלת התורה. ובהמשך נרחיב עוד בעזה"י בענין זה.

בהמשך התהליך לאורך כל הדרך במדבר נתן לחם הקב"ה אוכל רוחני – המן, וכל הניסים האחרים עד הגיעם לארץ ישראל שם קבלו בחזרה את הוואי החיים הגשמיים. והטעם לכך הוא, שבכל הדרך לארץ ישראל חיו בני ישראל בחיבור רצוף להנהגת השי"ת על ידי הנהגה שמימית וניסית, כדי להחדיר להם את המושג לחיות בקשר בורא תמיד. אמנם בארץ ישראל קיבלו בני ישראל תפקיד חדש – לחיות באופן גשמי הן באוכל והן בהנהגת החיים ואת כל זה להעלות ולהכיר לה' כפי שחיו במדבר. וזה הכח שקיבלו בדרך לארץ ישראל שכשיבואו לא"י יוכלו לשלוט על הגשמי במקום שהגשמיות תוריד אותם מטה מטה.

יהודי הוא חלק אלוך ממעל, ואין שום מצב שיכול לשנות זאת. במצרים עברו היהודים תהליך שפרעה השתלט עליהם ולקח מהם את הדעת. וזה היה הגורם למענה של הללו והללו עובדי ע"ז... אך ברגע היציאה ממצרים חזרו לחיות במצב האורגנינאלי שלהם בו האדם הוא השולט על היש.

בליל הסדר אנו עושים 'חץ' למצה האמצעית. מבארים על פי האריז"ל הק', מדוע לוקחים דווקא את החלק הקטן למצות אכילת מצה, ואת החלק הגדול שומרים לאפיקומן? זאת כדי ללמדנו שכמה שאדם משיג כאן בעולם הזה את הבורא והי איתו בקשר, זהו כאן וכאפס לעומת הבהירות הגדולה שיקבל אי"ה לעתיד לבוא.

בט"ז על השו"ע מובא, 'נוהגין ללבוש בגד לבן בליל הסדר, ויש נוהגין ללבוש קיטל, והטעם, כיון שבלייל זה מתנהגים כמלאכים ובכלי כסף, חוששין שיבוא האדם לידי גאווה חלילה, לכן לובשים קיטל כדי לרמוז לו מה סוף כל האדם'. במהר"ל מובא מדוע לובשים בגדי לבן, מכיון 'שהצבע הלבן הוא גון פשוט בלי שום הרכבה וזה מורה שהגאולה היתה מצד עולם העליון הנבדל והפשוט מכה איתערותא דלעילא ולא מצד שום עולם המורכב, כדמיון זה כהן גדול משמש לפני ולפנים בבגדי לבן'.

כעת נרחיב עוד בענין הנ"ל עפ"י שיחה שנאמרה מר' אשר ז"ע: (מובא בחברותא 478) הכוונה של בריאת העולם היתה שתתגלה הבחינה שנקראת 'אנוש', ובאמצעותה יתגלה ויתפרסם הבורא כל עולמים. לפני בריאת העולם טענו המלאכים לפני הרבשי"ע 'מה אנוש כי תזכרנו? למה בכלל בראת את האנושות? כלומר מה הנך צריך שבני אנוש יזכרו אותך, הלא יש לך מלאכים? אבל דוקא זה היה הרצון שלו בבריאה... שבני האדם יכירו אותו מתוך המציאות הזו של אנושות, שהיא 'מבטן שאול שועתי' ו'ממעמקים קראתיך ה'" וכל המצבים שאדם נמצא שם וזועק לה' 'הוציאה ממסגר נפשי', זהו רצון השי"ת. וכעת נבאר מהי האנושות הזו שמקשרת אותנו לה' ומדוע דווקא ברא זאת כך.

ללא האנוש הזה אין לנו שום התקשרות אליו. האדם נברא בדיוק כמו הבהמה. יש לו דומם צומח והי, וההבדל היחידי שיש לאדם מול הבהמה הוא המושג הזה של אנוש, כלומר הדעת שבו. אך ללא זה האדם הוא חי בדיוק כמו בהמה מחמת שאין לו דרך להתקשר עם ה'. ממש כמו הבהמה. הבורא כל עולמים אין בו השגה כלל, ולא שייך שיהיה לאדם התקשרות עמו מתוך שכל הבנה. הדרך היחידה להשיג אותו היא להכיר בו מתוך המציאות שלנו שהוא המחיה ומהוה אותה. ר' אשר ז"ע מלמד אותנו במכתב זה יסוד, שכל האפשרות שלנו להשיג את הבורא היא אך ורק בדרך השלילה. כלומר רק כשאדם משיג שהוא לא מסוגל בעצמו לכלום והוא חייב את העזר

האלוקי רק אז הוא מנגלה את החיוב, הוה אומר את הקב"ה שמחיה אותו. וזה שייך לגלות רק על ידי סיבות שה' שולח לאדם, והוא מחפש לגלות על ידם את הקשר שלו עם ה', אך ללא זה האדם מאבד את הקשר שלו עם הכח המחיה אותו. רק מתוך שאנו שקועים בבהמיות שלנו ואנו חיים את המציאות שלנו ולא את המציאות שלו, אנו מובדלים מאיתנו. ולכן אנו כבהמה בלי דעת בגלל שאין לנו חלק במציאות שלו. ובשביל זה הרבש"ע ברא בהמות וחיות, כדי שמהם נלמד מה אנו יכולים להבין. כמו שהבהמה אינה מבינה כלום כך אנו איננו יכולים להבין כלום. כלומר, גם את המינימום הבנה שיש באדם זה לא מעצמו אלא מתנת השי"ת. אך כמו שהבהמה יש לה חוש שמכירה את בעליה הזן ומפרנס אותה, כך אנו יכולים להכיר את הבורא שברא אותנו ומקיים אותנו בכל רגע. האדם נברא מצד אחד כמו בהמה עם כל צרכיו האישיים ועם החוש שיוכל להכיר את בוראו, ומנגד נתן לנו ה' גם את החכמה, אך בדבר זה האדם פוגם כשהחושב שהחכמה היא שלו ומתגאה בזה. לשם זה ברא הקב"ה את הבהמות והחיות כדי לתת לנו רמז שאנו לא שונים מהם, אלא בזה שיש לנו תוספת של חכמה, אך יש לחכמה זו מטרה מדוע קיבלנו אותה. כדי שעל ידה נתקשר לבורא ונקשר את כל העולם הגשמי לבורא ונתקן אותו. ולכן אדם עובר כל הזמן מעברים לא כפי שמתכנן, כדי שיתן אל ליבו שאלו הן סיבות מיוחדות מאת ה' שזיכור כל הזמן את התפקיד שלו ולא יקה לעצמו כלום.

זה מה שבארנו מר' אשר זי"ע 'על דרך השליחה'. כי רק על ידי דרך השליחה אדם משיג שהוא לא מנווט אלא הקב"ה מנהיג אותו. וללא זה האדם לא היה חושב כלל שהוא כבהמה כי הרי זה מוריד את כל ישותו... וזה גם מה שביארנו לעיל מהמהר"ל שהחמין הוא תוספת של כמות ואיכות. וכמו כן אנו – מצד אחד הקב"ה ברא אותנו כבהמות עם כל צרכינו, האדם צריך לאכול ולישון וכו', וזהו המצב האורגנינאלי שלנו שיש לנו צרכים והקב"ה מספק לנו חיים בכל רגע. ומצד שני נתן לנו עוד תוספת של כח הדיבור והדעת כדי שנשיג את הבורא. אך מה שאנו לא משיגים אותו זה מכיון שאנו לא מבינים מהי הבחינה שלנו. כלומר מכיון שאנו חושבים שהדעת היא שלנו ואין האדם מסכים להודות שהוא כבהמה ללא הדעת שלו, לכן אין באפשרותו להגיע להשגה הזו שתקשר אותו עם השי"ת. אך בשל כך נתן לנו הקב"ה סיבות בכל רגע להכיר את המציאות שלנו וזאת על ידי הכשלונות הרבים שאנו עוברים במשך היום, אך אלו לא באו כדי להפיל אותנו אלא כדי לתת לנו חבל הצלה להתעלות מעל הגוף הבהמי ולגלות את חיות ה' שמחיה אותנו תמיד. וכעת נראה זאת בפנים:

הדרך היחידה למצוא את הרבש"ע היא, כאשר האדם חי בסיבות שלו. והיינו כי האדם הוא באותה בחינה כמו הבהמה, כמו שנאמר 'ומותר האדם מן הבהמה אין'. ורק מכיון שהאדם הוא צלם אלוקים הוא נקרא בשם המעלה 'אדם' כמו שנאמר 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'. ובאיזה אופן יש לו את הזכיה להגיע למצב הזה להיות בבחינת 'צלם אלוקים'? כאשר הוא מכיר את הבהמיות שלו ורואה שאעפ"כ יש לו חכמה ומדע, הוא מתבונן איך מגיע אליו חכמה ומדע, ועי"ז הוא משיג שיש מציאות בורא שהוא מלא חכמה ומדע וכל מה שיש לו אינם ממנו אלא מן המציאות הזו שנותנת בו חכמה ומדע... נמצא שרק כאשר הוא משיג את עצמו יכול להשיג את מציאות הבורא. וכך היה ר' אשר נהוג להתבטאות בפסוק: 'גלמי ראו עניך' כאשר האדם חש עצמו כגולם שאין בו כלום, אז יכול לראות מציאות ה' המחיה אותו.

אך להשיג את עצמו זה דבר מאוד קשה. בגלל שהאדם יש בו עקשנות עצומה. שורש הדבר נובע מכך שבכל אדם יש בו משיכה לבורא עולמים, והטבע הוא שלכל דבר שהוא נמשך הוא רוצה להיות כמוהו. מכיון שהאדם הוא חלק אלוק מומעל, ממילא הוא הפץ להידמות לבורא, מה הוא בורא אף אתה בורא. ולכן יש לאדם שאיפה לשלוט על הכל. אך אם כן יש להבין היכן נוצרה המציאות הזו של רצון האדם להיות כמו הבורא? התשובה היא, שבחטא עץ הדעת הוא נהיה נפרד, ונגרם פירוד בין הבורא והאנוש, והחכמה נשארה במציאות הנעלם. מאז האדם שואף כל הזמן לחכמה, אבל את החכמה הוא מייחס אליו בעצמו. אך יש לזה סיבה. כי אם לא היה לאדם רצון לברוא כמו הבורא, הרי שהיה חי כל הזמן כבהמה, אך לכן יש לו את הרצון לברוא כדי לקדם את האדם שיהיה לו רצון, אך מכיון שהאדם לוקח את הרצון הזה וחושב שהוא בורא על כן הוא חייב לעבור סיבות שייגרמו לו להפנות את הרצון הזה לבורא העולם. לכן הוא מוכרח שיהיה לו תמיד סיבות, בכדי שירגיש שהחכמה היא לא ממנו. והחכמה מאין תמצא. אם האדם יש לו חכמה היא לא ממנו, היא מאין. 'אין' הוא הכח הנעלם המקיים ומהוה את כל הבריאה, רק שהוא נמצא בהעלמה. הגמ' אומרת 'שתינוק רק כשטועם טעם דגן אז הוא מקבל כח להתחיל לומר 'אבא'. בינה ודעת יש לאדם כשהוא גדול והוא מבין מיהו אבא שלו ומהו אבא. אך כשהוא קטן יש לו רק חכמה כלומר כח לדעת מיהו האבא שלו אך אינו מבין יותר מזה כלום. כמו כן אנו בליל הסדר מקבלים באכילת המצה כח להוציא אותנו ממצב הבהמיות שלנו על ידי שאנו מנגלים את החכמה שהיא השפע שניתן לנו מאבא, ולא חלילה שלנו.

ולמרות שהבריאה קיימת ואנו רואים שהעולם מתקיים, הכח הזה הוא נעלם, מכיון שהעולם מרמה את עצמו לחשוב שהאדם הוא זה שעושה את כל הפעולות. הוא בונה והוא ממצא וכל החכמות הם ממנו. ומהרבש"ע – הבורא ומקיים את הכל שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים – רק מדברים, ולא מכירים שהוא המציאות של הבריאה. ואלמלי הסיבות גם לא היו זוכרים ממנו כלל. רק בגלל שהוא רוצה שכל ידח ממנו נדח, הוא עשה שבאמצעות האדם יהיה גילוי המציאות שלו. יוצא א"כ שהסיבות הם טובה לאדם שזיכור שהקב"ה מנהיג אותו. מספרים על בעל האמרי יוסף זי"ע ששנה אחת לא היה לו אפי' יין לארבע כוסות והיה צריך ללוות כסף ולמשכן הפץ עבור כך. אך ההארה שהיתה לו באותו ליל הסדר היה זוכר לשנים רבות... וכן אמר הרבי מזידיטשוב זי"ע, שלפי הקשיים ועוגמת הנפש שעובר בערב שבת קודש יכול לדעת איזה דרגת קדושה יש בו בשבת... כמו כן ידוע המעשה שהיה אצל אחד מחסידי הבית אהרן, שהיה צריך

להכין כל הסדר לבדו מחמת שהיו בני ביתו חולים, וטרה הרבה טרחות בשביל זה. ובלילה לאחר התפילה הגיע לביתו וראה שכל הבית חשוך. וכשנכנס לבית ראה שהיה השולחן קצת עקום וכנראה שמישהו נתקל בו והפיל את הכל על הארץ, ועל כן לא היה יין ומצות ונרות וכו'. ולא רק זאת אלא שהחלו בני הבית למעון לעומתו, מדוע לא סידר השולחן כראוי ובגלל זה הכל נשפך ונפל... חשב לעצמו אותו חסיד: הלא משהו חמץ בפסח הוא איסור דרבנן, אמנם משהו כעס הוא איסור דאורייתא, ומיד החליט ללכת ולפייסם והבטיח להם ששוב זה לא יקרה וכדו' והלך והשיג משכנים את שאר הסעודה. למחרת אמר הבית אהרן, שליל הסדר המוכר ביותר היה אצל זה שהחליט להזהר ממהו כעס... רואים א"כ שע"י שהפך אותו חסיד את המציאות הזו לסיבה ולמד ממנה שהקב"ה מנהל את הכל ונזהר מלכעוס, כי הלא מן הסתם היו לו טענות טובות להשיב לבני ביתו ובכל זאת חי שאלו הן סיבות מאת ה' להראות לו שאין לו כלום ושידאג על ידי זה לקשר את כל העשיה הברוכה שלו לבורא כל עולמים, על ידי זה זכה לאורות הגדולים של אותו ליל הסדר.

וזה הוא השורש של כל ענין הבחירה – אם האדם הוא מציאות בפני עצמו או שהוא בטל לשורשו. כאשר האדם נכשל הוא תמיד רוצה לתרץ את עצמו, ובגלל שהוא לא בהתקשרות ודביקות למציאות שלו – שהיא מציאות האין – הוא לא מחפש את השורש למה הוא נכשל. הוא תמיד מחפש כל מיני תירוצים בכדי להרגיע את עצמו, שרק בגלל הסיבה זו היתה לו הנפילה הזו, אבל הוא היה בסדר כי הכוונה שלו טובה... הוא לא מחפש את ההתקשרות דהיינו להכיר שהוא בחינת אין והוא תמיד בבחינת חטא, והוא לא מחפש את ההתקשרות של שלימות הויה ליחד שם י-ה בו-ה דהיינו שיהיה בטל לשורשו ע"י בחינת אין, וממילא תתבטל הבחירה ולא יהיה מלחמת עמלק. אנו צריכים לדעת שכל זמן שהאדם נלחם עם עצמו בפנים בניסיונותיו, הוא מונע בזה מלחמות בחוץ שצריכים לעורר אותן. ועל ידי שאנו נלחם כל הזמן עם המעברים שלנו על ידי זה נזכה לגרום לכך שלא יהיה מלחמת עמלק, ונאחד בכך את שם הוי"ה שיהיה שלם. כי שלימות שם הוי"ה היא על ידי שכל אחד מוגלה את שלימות הוי"ה אצלו כשהוא מבטל את עצמו על ידי הסיבות וכפי שביארנו.

"יציאת מצרים"

מעשה ברבי אליעזר וכו' ורבי טרפון וכו', והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן ק"ש של שחרית. ומקשים העולם כיצד זה העיוו את פניהם לבוא להפסיק את רבותם באמצע מצוה דאורייתא של סיפור יציאת מצרים? מבארים בשם ר' בונים מפשיסחא זי"ע שאמר על מה דאיתא "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי", יגיעו הוא מלשון נגיעה, מחמת שאם אי אפשר לאדם להיות בדרגת רבו לכל הפחות צריך לשאוף לנגוע בדרגתו. מתי יגיעו מעשי – מתי לפחות אגע בדרגת רבותי. א"כ מצינו כי הגיע – הוא לשון נגיעה. וזה מה שאמרו גם כאן שהרגישו שיש להם נגיעה במעשה רבותם. אך יש להבין מהי נגיעה זו שיש להם? על זאת ביאר הרבי מביאלה זצוק"ל, כי ישנם שני סוגי מנהיגים. ישנו מנהיג שמקריין החוצה את השלמות שלו ודרגותיו, וסדר פרישותו ותורתו. החסידים ושאר העם שרואים זאת יראים ממנו ואומרים מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, לאמר מתי נזכה לכאלו דרגות... אך ישנו מנהיג שמסתיר את גדולתו ודרגותיו וחלף זאת מקריין לכל העם הנמצאים עליו את כל המעברים שעובר ואת כל הנסיונות שיש לו, ודברים אלו מדברים לכל העם מאחר ולכולם יש מעברים ומקבלים ממנהיג זה דרך ברורה בעבודת השי"ת כיצד לנהוג במעברים אלו.

זהו המנהיג האחרון הוא המנהיג שעליו יכולים לומר ביתר שאת מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, כיון ששם כבר יש יותר נגיעה לכל אחד מהמורם שבעם ועד לפשוט שבפשוטים. ואולי זהו הפשט בהגדה, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, כל אחד סיפר את היציאת מצרים הפרטית שלו, את המעברים ואת החיזוקים, ועפ"י מובן היטב מדוע באו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע... קיבלנו מכם דרך נפלאה בעבודת ה' בכל המעברים שעוברים עלינו ושפיר אנו מרגישים נגיעה בזכות רבותינו חק, וזהו זמן ק"ש של שחרית כי ק"ש הוא קבלת עול מלכות שמים להדבק בקוב"ה ית"ש.

מובא מבעל התניא זי"ע שלכל יהודי יש נקודה פנימית אמיתית שאם יבקשו ממנו לכפור בה' ח"ו, הוא ימסור את נפשו על קידוש ה', על אף שהוא בפועל חוטא. ונשאלת השאלה כיצד זה יכול האדם לעורר את הנקודה הפנימית הזו לא רק בענינים של כפירה אלא גם בשאר המצוות והעבירות? ויש להקדים, כי בקבלת התורה 'אנכי' ולא יהיה לך' מפי הגבורה שמענו. כדי להורות לנו וכפי שמבאר הפרי הארץ זי"ע, שכל המצוות עשה קשורים וכלולים בדיבור של אנכי ה' אלוקיך, וכל המצוות לא תעשה כלולים בדיבור של לא יהיה לך. וכשאדם מקיים מצות עשה הוא מקיים גם את האנכי ה' אלוקיך וכשהוא שומר את עצמו במצוות לא תעשה הוא מקיים גם את המצוה של לא יהיה לך, וכן הלילה לחיפך אם מבטל מצות עשה הוא מבטל את הדיבור של 'אנכי' ואם נכשל במצוות לא תעשה הוא מבטל את הדיבור של 'לא יהיה לך'. וענין זה הוא בדווקא כדי לתת לנו השגה שאין אנו נפרדים ח"ו מהקב"ה אלא אנחנו מאוחדים איתו כל הזמן ובכל מקום שבו אנו נמצאים בין אם זה במצוות עשה ובין במצוות לא תעשה, בכל המעברים ובכל המצבים יהודי הוא דבוק בה' וה' מחיה אותו בכל המצבים הללו. ולכן כל מצוה שאדם עושה בין מצות עשה ובין מצות לא תעשה אדם צריך לדעת שיש לו קשר אמיץ עי"ז בהשי"ת ולכן כשעושה מצוה אומרים לו: דע לך כי כעת קיימת אף את המצות עשה של אנכי ה'א. כדי שתדע שאתה דבוק בכל דרכיך בה', וכן אם מקיים מצות לא תעשה כל שהיא כגון לא לאכול חמץ, יידע שכעת הוא ג"כ קיים את יסוד המצוות לא תעשה שהוא לא יהיה לך אלהים אחרים...

כמו כן אם אדם הלילה עובר על מצות עשה או לא תעשה צריך לדעת שהוא מקבל כעת כרת ח"ו, כי הוא מנתק את עצמו כביכול מהקשר האמיץ הזה עם הבורא ב"ה, ואם אמנם הרי הקב"ה ממשיך להחיות אותו זהו מכיון שהוא כאן בעוה"ז ויש לו בחירה והקב"ה חס עליו ומצפה שישוב אליו, אך בעבירה שעשה הלילה הוא מנתק את נשמתו לעולם הנצח מהדביקות שלה בה'. וזהו כרת, כי הוא מכרית את עצמו מהחיות שלו.

על פי היסוד הזה מתבאר כי אם אדם יביא את עצמו להתבוננות שבכל דבר ודבר שעושה ובכל מעבר שעובר הרי הוא אחד עם הקב"ה שעובר עימו יחד את המעבר הזה, הרי שבזה הוא מעורר את הנקודה הפנימית שלו לקבל קשר ודביקות בהש"ת, וההתבוננות גם מביאה אותו לחשוב כי אם יעבור את המעברים שלו מתוך עצבות ומתוך מחשבה שאין ה' עימו ח"ו, והוא סובל לבד הרי שבמחשבה זו הוא מנתק את עצמו מחיות ה' ח"ו וגורם לעצמו נזק יותר גדול. אך מנגד אם יחשוב שהקב"ה מעביר אותו ביהוד את המעברים ממילא יקבל מזה תוספת חיות, בדיוק כפי שמקבל אדם שמקיים את מצות לא תעשה...

כעת שאנו נמצאים בסעודתה המכונה סעודת אסתר אפשר לומר על מה דאיתא, ביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים... ביום אחד. ביאר על כך ר' שלמה קארלינער ז"ע, מה בער להמן הרשע להשמיד ביום אחד דווקא? משום שחשש שתוכניתו לא תצא לפועל וא"כ שיהיה ליהודים יו"ט אחד בלבד ולא של כמה ימים... ולכן אנו נוהגים לעשות בכל פסח עוד סעודה נוספת בשם סעודת אסתר כדי להפריך את אותו רשע. זכורני מאבי מורי אדמו"ר זצוקללה"ה, שהיה לומד שתי גמרות המיוחדות למועדים אלו. בסעודת אסתר למד את הגמ' במגילה בלילה ההוא נדדה שנת המלך על נס ההצלה. ובשבעות היה לומד הגמ', מסכת שבת, בריך רחמנא דיהיב לן אורייתא תליתאה בירחי תליתאה ע"י תליתאי ולעם תליתאה, וזה תנ"ך בחדש השלישי הוא חודש סיון ע"י משה רבינו ע"ה שהיה שלישי לאחיו אחרי אהרן ומרים, לעם תליתאי שהם כהנים לויים וישראלים.

אומרת הגמ' בלילה ההוא נדדה שנת המלך, אמר ר' תנחום נדדה שנת מלכו של עולם. כל מקום שמוזכר במגילה מלך הכוונה היא למלך העולם. כל העולם רעד בזמן הגזירה הנוראה על השמדת היהודים. אם לא יהיו יהודים לא יתקיים העולם כידוע אם ישראל מקיימין את התורה מוטב, ואם לאו יחזור העולם לתוהו ובוהו... ר' אשר זי"ע היה נוהג תמיד לדבר על תעוזתם של מרדכי הצדיק ואסתר המלכה. ידוע כי כשביקשה אסתר המלכה שלא יאכלו ולא ישתו ג' ימים לילה ויום וכדכתיב גם אני ונערותי אצום כן... אמר לה מרדכי: הלא ימים אלו יוצאים בדיוק בליל הסדר וכיצד זה נבטל את היו"ט? אלא ידוע שיחוצפה כלפי שמיא סני'... ואסתר התכוונה בזה לבקש מהקב"ה בתקופות שאם לא יהיה יהודים לא יהיה מי שיערוך ליל הסדר!!! וכן היה ר' אשר נוהג לומר, שאדם צריך לבקש מהקב"ה על כל צרכיו בצורה ברורה! והקב"ה מתרצה שמדברים עימו כך. וכן מובא בנועם אלימלך זי"ע, שלקב"ה יש הנאה מכך שהצדיקים מתוכחים עימו. וכן מביא בפרשת ויחי, שם מבאר כיצד צדיקים יש בכוחם לבטל את גזירת הקב"ה? ומבאר שהקב"ה כבר טבע זאת כבריאת העולם שיהיה גזירות והצדיקים יבטלו אותם. וכשהצדיקים מבטלים הגזירות ע"י תפילתם הרי הם מקיימים בזה גילוי רצון ה' כבריאה. וזהו ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, שידע כבר מראש שיהיה נס ויתבטל הכל, וא"כ מדוע עשה צום ושק ואפר, כי זהו רצון הבורא שהכל יהיה חלק מהתהליך, כמו אבא שמגייע הביתה ומתחבא לבנו ויש לו תענוג גדול מזה שהבן מחפש אותו, כמו כן להבדיל הקב"ה שמה ומתרצה בזה שאנו מחפשים אותו. עוד מובא כי הצדיק כשרואה את הגזירה מרחפת, על אף שרואה גם את הישועה מכל מקום לא הפיץ הוא להפסיד את ההזדמנות הזו שיש לו להתקשר לבורא כל עולמים ע"י תפילתו והתעוררות העם. וממילא מתבטלת הגזירה.

ישנה גמ' נוספת שם מובא על רבן גמליאל שהיה מכנים לביהמ"ד רק מי שהיה תוכו כברו, וידוע המעשה מהלל שלא היה לו כסף לשלם לשומר ועלה לעלית הגג וכמעט שקפא למות ר"ל, אך כיון שהיה תוכו כברו הצליח לשמוע את דברי התורה. לאחר מכן העבירו את רבן גמליאל ור' יהושע נכנס תחתיו ופתח את ביהמ"ד לכל מאן דבעי. מספרת הגמ' כי באותו היום נתוספו לביהמ"ד כארבע מאות ספסלים... וחלשה דעתו של רבן גמליאל. ע"כ לשון הגמ'. ומקשים מדוע חלשה דעתו הלא ממה נפשך אם סבר שטוב עשה כך צריך אמנם להיות? ומבארים כי התחדש לו חידוש במעשה שעשה ר' יהושע, כי הוא סבר שמי שאין תוכו כברו אינו ראוי לישיב ולשוע הדברים, אולם ר' יהושע חידש לו, כי מי שנמצא מהוץ לביהמ"ד אמנם יתכן שאין תוכו כברו, אך מי שכבר נכנס לתוכו ביהמ"ד הייב להיות שכבר נהיה תוכו כברו מחמת התורה שמעדת אותה! ולכן חלשה דעתו.

אנו נמצאים כעת בימים לא פשוטים שרוצים להחליש את כח התורה, אולם גם בימי מרדכי כן היה שביקש המן להשמיד, אך לא התחיל מיד עם זה, אלא רק ביקש, תחילה היו רק צריכים להשתחוות לו, ולאחר מכן כבר רקס את כל התכנית, וכפי שידוע הפירוש הנפלא שאומרים מדוע כתיב ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה בלשון עתיד, היה לומר ומרדכי לא כרע ולא השתחוה? אולם היה ידוע בשושן כי שר אינו צריך להשתחוות לשר אחר אלא רק פשוטי העם, אך מרדכי אמר בלשון עתיד כי גם אם יורידוהו מדרגת שר ג"כ לא יכרע ולא ישתחוה לו. משום שמרדכי ראה ברוח קודשו את כל התכנית, ולכן הוא היה היחידי שלא השתתף בסעודה ולא השתחוה. 'איש יהודי היה בשושן' - 'איש יהודי'... וזהו כח שנותנים משמים למנהיגי העדה לראות את כל הענין. כמו כן היום שרוצים רק שחלק יתגייסו ורק שילמדו מעט לימודים זרים, אך התכנית ידועה מראש שכונתם להחליש ולבטל לגמרי את כח התורה.

מנגד מידה טובה מרובה ממידת פורענות, שאם יהודי רק חושב ומבקש להיות אחד עם הרבש"ע, הקב"ה עוזר לו שהוא זורעו זרע זרעו יוכלו לעבוד את ה'. וזה מה שכתוב "כי בחווק יד הוציאנו ה' ממצרים", מדוע כ' בחווק יד, וכי לא יכל הקב"ה להוציא אותנו

בקלות יותר? אלא שהקב"ה בכוונה תחילה הוריד אותנו במצרים לתוך מ"ט שערי טומאה כדי לתת לנו את ההשגה שכשם שממקום כזה נמוך הוא הוציא אותנו, כן כל יהודי בכל מקום שנמצא ואפי' הנמוך ביותר יכול לקבל כוחות לצאת ולהזור אליו יתברך. ושה' יעזור שנזכה כל אחד לגאולה השלימה הפרטית והכללית.

[שיעור בפרי הארץ הכנה לשבועות נמסר חול המועד פסח תשע"א]

"לשם ייחוד"

וספרתם לכם ממחרת השבת".

מובא בספר החינוך משרשי מצות ספירת העומר, שהיא הכנה אחת גדולה לקבלת התורה בחג השבועות הבעל"ט, וכשמברכים שהחינוך בשבועות מכוונים אף על הספירה. הצדוקים טעו לומר שכונת התורה ממחרת השבת היא על יום ראשון בשבוע מיד אחרי החג, אך כבר נכתב רבות בספרים שפסח אינו דומה לשאר המועדים, משום שביו"ט של פסח ישנה איתערותא דלעילא ממש כמו בשבת קודש, משא"כ שאר המועדים. ולכן קוראת התורה לפסח גם בשם שבת מכיון שהם אמנם באותה בחינה.

הפרי הארץ בא לבאר לנו את ענין הספירה בדרכו שלו. בימי הספירה נוהגים אנו לומר "לטהרינו מקליפותינו ומטומאותינו" וכו', מה זה טומאה? הטומאה והקליפה היא בעצם הישות של האדם.

מספרים כשברא הקב"ה את העולם ברא אף את מלאך המות. שלט המלאך בעולם ועשה את תפקידו. עד שהגיע אברהם אבינו והזהיר את כולם מפניו. חזר המלאך לבורא עולם ואמר: נגמר תפקידי בעולם. אמר לו ה', נשנה את שמך לשטן. וכך המשיך בתפקידו עד שנולד משה רבינו והזהיר את כולם מפניו. חזר וקבל לפני ה'. אמר לו ה', מהיום יהיה שמך יצר הרע. וכך המשיך עד שהגיע הבעש"ט הק' והזהיר את כולם מפניו... וההליפו שמו לנפש הבהמית. וכשהגיע הבעל התניא וחשף שוב את פרצופו האמיתי של מלאך המות, ההליף הקב"ה את שמו ל'יש'. וכך עד היום הזה ועד ביאת גוא"צ נקרא שמו 'יש'.

משל זה אינו אלא המציאות איתה אנו היים יום יום. מלחמת הישות התמידית של האדם לא פוסקת לרגע. וזוהי שיטת הפרה"א זי"ע שכל זמן שאדם מבטל את ישותו לנגד רצון ה', והוא חי בבחינת אין כלפי הנהגת ה', אזי שם יתפרדו כל פועלי און ואין לקליפה שום שליטה עליו. משום שכשאדם נמצא בבחינת 'יש' אז חל עליו החוק שקבע ה' בבריאה כנאמר, "זה לעומת זה עשה האלוקים", אך כשמכניע עצמו ומתעלה עי"ז לבחי' אין, אז הוא מעל הטבע וממילא ההנהגה היא שונה ומשתנה לרמה של עולם שכולו טוב.

בביאור הדברים: הדבר שמביא את האדם להתנהגות של יש או אין זהו המחשבה שלו. מובא במסכת פסחים, שניים שצלו פסחיהם אחד אוכל ומכוין לשם קרבן פסח ואחד אוכל ומכוין לשם הנאת גופו תאות אכילת בשר נטו, עליהם הכתוב אומר "צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם". למעשה, שניהם עושים את אותה פעולה, אך המחשבה לוקחת כל אחד מהם בקיצוניות למחוזות אחרים לגמרי.

בעת נראה אי"ה בפרה"א מהי הדרך להגיע למחשבה נכונה ובזמן הנכון. ודרך עבודה זו מתבטאת בשני שלבים: א. לדעת ולהבין שאין דבר בעולם שיש חיות עצמית משלו, זולת חיות השי"ת שרק היא מחיה את הבריאה לפרטיה. ההשגה הזו שהקב"ה הוא זה שמנהל את מהלך חיינו היא שלב הכניסה לעבודת ה', כפי שאומר בעל ההגדה מתחילה עובדי ע"ז... ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, לא נאמר לעובדו אלא לעבודתו, לומר שהעבודה היא ג"כ של הקב"ה, ואצלינו הכל מתנת חנם. ואנו בוחרים האם להכיר שזה ממנו או ליחס את העבודה לעצמינו. ב. אך לא בשביל זה בלבד הוציאנו ה' ממצרים, משום שכל אחד בעולם יכול להגיע להשגה הזו לבדו ע"י קצת מחשבה, שיש כח עליון שמחיה את הבריאה, כדכתיב "מבשרי אחזה אלו-ק", מעבר לטבע ה'פשוט' לכאורה שאנו רואים. רק העבודה האמיתית היא לאהר שהאדם משיג את חיות ה' לבטל את ההשגה הזו, ולדעת שגם מה שאנו מבינים ויש לנו בהירות כמה שעובר עלינו, גם זה הסתר בתוך הסתר לסובה יותר עמוקה שקבע השי"ת. **האמונה היא התבטלות מוחלטת לרצון ה', דווקא בהעדר ההשגה על מה ולמה.**

"וספרתם לכם ממחרת השבת, הענין ידוע למאמינים... שבכל דבר גשמי ודיבורים ומחשבות ומדות ורצונות אשר הכל מיד ה' השוכן בתוכם ממש ובלתו אין שום חומר וצורה טעם וריח וכולם פגרים מתים בלתי נמצאים כלל בלא הויתו"...

מבואר בספרים שישנם ב' חלקים בחיות ה' המחיים את הבריאה. האחד מכונה בשם ממלא כל עלמין, הוא השוכן בתוך החפץ הגשמי ונותן לו חיות. והשני הוא הסובב כל עלמין, מכיון שחיות זכה כ"כ הוא שאינו יכול לצמצם עצמו להאיר בתוך החפץ הגשמי כי מחמת חוזק האור הזה יתבטל החפץ הגשמי לגמרי ולא יהיה ניכר, ולכן מאירה החיות הזו סביב החפץ. יוצא א"כ שיש ב' רמות

של החיות האלוקית הזו. האחת מבפנים והשניה מבחוץ. כשהאדם מחפש ומסכים לשמוע ולראות את הרבש"ע דרך הבריאה הוא יכול לתקשר אפי' דרך הדומם והצומח. כי זהו בעצם תפקיד האדם כפי שנראה בהמשך, להעלות את הבריאה ע"י ההתקשרות הזו.

"והנה צמצום החיות הקודש שבתוך כל מתגשמים נקרא גלות השכינה, כי הצמצום הוא גלות להשוכן בתוכם, ולהיות קודש ישראל עלה במחשבה תחילה והכל נברא בשבילם הרי שהכל מתנהג על ידם ויש לאל ידם להעלות השכינה מעלה מעלה או להורידה ח"ו מטה מטה ע"י עסקיהם שכל מקום שגלו ישראל שכינה עמם אפילו בתוך הקליפות".

הממלא כל עלמין שביארנו לעיל נמצא תמיד בגלות, מכיון שהישות הגשמית סותרת למציאות הרוחנית. ולכן תפקיד האדם בעולם הוא לגלות ולהוציא את השכינה הזו מגלותה. [ידוע המעשה אצל הבעש"ט הק', שפעם הגיע אחד מנכדיו בוכה. ושאלו מדוע? אמר לו ששיחקו במשחק מחבואים והוא מתחבא כבר הרבה זמן ואף אחד אינו מחפש אחריו... התחיל הבעש"ט בעצמו לבכות ואמר: אף הקב"ה מסתתר כבר אלפי שנים ואף אחד אינו מחפש אחריו! ולמשל, אם בכל דבר גשמי ישנה חיות המחיה אותה, וחיות זו היא בגלות, מוציא הקב"ה סיבה לאדם להתקשר עם אותו דבר גשמי, בין אם זה בחשק גדול של האדם לאכול או לכל דבר אחר, ובין אם זה בניסיון של כעס וכדומה, הכל לפי המידה והזמן והמקום... יש לאדם כעת תפקיד להוציא את השכינה מגלותה. כיצד? ע"י שבוהן את הדבר הזה ולא נכנע לטבע ולגשמיות, כי אם יכעס על האדם שמכעיסו הרי שלא מאמין שהקב"ה נמצא שם ומחיה את אותו הכעס, אלא מתנהג כאילו זה ישות נפרדת שצריך להסתדר ולהעמיד אותה על מקומה... אך אם יודע שיש חיות ה' בדבר זה, יתגבר על עצמו ויבקש מה' רחמים שלא לגשם את זה יותר ממה שזה עכשיו, כי כשכועס ולא מתגבר הרי הוא מכניס ומצמצם את השכינה למקום עוד יותר נמוך וגשמי וממילא הגלות הרבה יותר גדולה אז, ומה תועיל. אבל כשמחיה את השכינה הזו בהתגברות, הרי שמקשר את החיות הזו ומחזירה לשורשה. "וזהו חיות הקליפות ר"ל כשנמשך אחד מישראל אליהם הרי השכינה שממשיך עמו מחיה הקליפות והמותרות... והוא הנקרא בשם כתם וטומאה השורה על האדם הממשיך בזה"

אם אדם לא רוצה לשמוע שהשי"ת מחיה את הניסיון הזה שהוא נמצא בו כעת עליו אמרו חז"ל "אין אני והוא יכולין לדור" מכיון שהוא נותן כביכול לישות שלו לשלום, ואע"פ שגם שם הקב"ה מחיה אותו בצמצום גדול, אך כבר ביארנו שהכל הולך אחר המחשבה ומכיון שהאדם הזה בוהן לא לגלות את ה' אלא לחיות בכפירה הרי שהחיות הזו שנועדה בשביל להחיות אותו בעולם הנצחי, מחיה הוא עצמו איתה את הקליפות ומטמא את עצמו ה"י ואף יוצר מסך המבדיל בינו ובין הקדושה שמסתיר ממנו לראות את האמת. ובהמשך יתבאר בעז"ה מה העצה לזה...

"כידוע שאין שום ריקות בעולם כי אם מקבל טומאה או טהרה וקדושה".

החפץ חיים ממשיך את העולם הזה לסולם, וכולנו יודעים שבסולם משתמשים או לרדת או לעלות אך אף אחד לא עומד סתם על סולם. כמו"כ מבאר לנו הפרה"א בעולם הזה האדם יכול להמשיך ע"ע, או טומאה או טהרה. ואין מצב ביניים. אם אדם הושב להתעייף בעבודת ה' חלילה יידע שזה על חשבון ההתקדמות שלו.

"ולכן כשיצאו ישראל ממצרים שהוא עומק הקליפות בכדי לקבל התורה, בינת נכונים תסתתר עד אחר ספירת ימי טהרתם מדרגא לדרגא חמשים יום שהם שערי בינה ותשובה לשוב מדרגת הראשון ולזכך המרם, ובלתי זה לא היו יכולים לקבל הבינה והחכמה שהוא התורה".

לאחר שהאדם פוגם ומחיה את הקלי' הרי יוצר מסך המבדיל כפי שביארנו, ולכן חייב לפני כניסתו חזרה לקדושה לעבור תהליך של הורדת המסך המבדיל הזה. המישים שערי בינה הם ההתבוננות שהאדם מתחיל לתת בדברים שעוברים עליו. במקום שהחומר ימשוך את האדם כלפי מטה כפי שהיה עד עכשיו יכול הוא למשוך את החומר למעלה כפי רצון הבורא. אך בלי המעבר הזה אי אפשר להגיע לשערי הקדושה מחמת המסך המבדיל. ולהתנהגות זו מכנה הפרה"א בשם 'חכמה תתאה', שאדם מכניס את החכמה שלו לגלות בכל דבר את חיות ה' ולהכיר שה' נמצא איתו בכל מקום ובכל מצב.

"ואם האדם עוסק בכל ענינו בדביקות השכינה... הוא הנקרא ייחוד קוב"ה ושכינתיה ועסק בזה הוא בירור יותר מן הקליפות שאפשר להגיע לקבלת התורה".

לפי מה שביארנו לעיל שיש אור מקיף המכונה סובב כל עלמין, ואור פנימי המכונה ממלא כל עלמין, יובן בס"ד שאם אדם מגלה כל דבר בבחינה הפנימית שלו ע"י מחשבה שה' מחיה זאת, ומתגבר על הטבע הגשמי שמורה לו לעשות ההיפך, הרי שגילה את האור הפנימי וממנה נמשך לאור המקיף וגורם לייחוד קוב"ה שהוא המקיף האין סוף ב"ה ושכינתיה – השוכן בתוכם הוא הפנימי. ועי"כ משיל ממנו את המסך המבדיל וזוכה לקבלת התורה.

The True Seder: Nature or Miracle?

There was a well-known debate at the time of the Maharal. The philosophers claimed that all the world is directed by nature, and even the miracles that are done outside of the way of nature were already established at the time of Creation and they are an integral part of the order of the world. And they say that HaKadosh Boruch Hu doesn't change the order of nature at all. The Maharal answers them that just like there is a special *seder* and management to the world that was created by nature, there is a special *seder* and management that is not run by the laws of nature but that runs according to that which is above nature. We will further explain their disagreement:

The *Sfas Emes* in his discussion of the Maharal also explains it differently than the philosophers, who say that nature is the *seder* of the world. They say that when a miracle occurs it is not within that *seder*. He says that on the contrary, the truest *seder* is the special supervision that is outside of nature. It chains down from *Ayn Sof*, ה"ב, and we have no grasp of that at all. *That* is the *seder*.

HaKadosh Boruch Hu changed from His Supervision that is something beyond our grasp, and created here a world that seems to be of natural management, so to speak, in order to enable us to grasp some concept of a Creator and a Creation. But the truth is that all of nature is not the real *seder*, because the real *seder* is the light of Hashem.

The *Beis Aharon* talks about how we refer to the night of Pesach as "Layl HaSeder," and asks about that: *Layl HaSeder* was the pinnacle of the miracles that were performed for the Jewish people ("I myself took you out, and not a *malach*.") If so, then it needs to be the opposite of the regular order of things (and not a "*seder*.") He answers that on the contrary, on the night of Pesach the truest *seder* is revealed, which is the management of Hashem Yisborach through an order which is above nature. It's all dependent on how the person looks upon it.

Whoever lives above nature and from there he looks towards and awaits HaKadosh Boruch Hu, then from *Shamyim* they lead him in a way that is above the way of nature. The one who lives according to the way of nature, where he needs to understand everything and everything needs to go in the fixed ways, is going not in the way of the Creation and he can very easily spoil things through not looking with the eyes of his intelligence, which would give him to discover the wondrous supervision of HaKadosh Boruch Hu in his life.

We need to search out in everything the true *seder* through which HaKadosh Boruch Hu leads us in a way that is precisely the opposite of our understanding. Then a person can participate in a life that is above nature. HaKadosh Boruch Hu then opens for him, in all his difficulties, the way of *emunah*. He sees, specifically in his difficult situations, how HaKadosh Boruch Hu leads him with compassion, and is concerned with all his needs.

This is explained in the *Sfas Emes* in Parshas Lech Lecha, where Hashem commands Avraham Avinu to travel: "Go out from your land." But it doesn't say to where he should go. HaKadosh Boruch Hu doesn't reveal that to him. Why? The *Sfas Emes* explains that Eretz Yisroel is above nature, "A land where the Eyes of Hashem are on it from the beginning of the year to the end of the year." That is not the same as the other lands, where it is possible to statistically predict how things will unfold. Eretz Yisroel is managed and supervised in a distinctive manner by Hashem *Yisborach*.

In order to receive the holiness of the land in this special way a person needs to nullify himself to the way the Land is directed by the Will of Hashem *Yisborach* in the way that is above nature, and to let go of his own understandings. Everything that a person then grasps enables him to digest and process this unique type of supervision. He nullifies his own understandings in *emunah*, knowing that there is a more elevated way than that which he understands.

Therefore HaKadosh Boruch Hu didn't reveal to Avraham Avinu ה"ב, where he was going in order that from the very beginning he would live like this. Only then would he merit to the wondrous ways of that which is above nature, the holiness of Eretz Yisroel. His traveling in this manner of self-sacrifice made it possible for the future generations to contain the holiness of Eretz Yisroel in the way we explained.

There is a letter from the *Pri HaAretz* ו"ו, that is called "Concerns About Parnossa." (לואת הפרנסה): **"It is known that the main part of a person is the *machshova* (thought). In the place where a person's *machshovas* fall, there is the person."** Everything goes after the *machshova*. The Baal Shem Tov HaKodesh brings a parable of two people. One prays, but all the time he is planning what he will do in his work that is after the praying. What happens is that he wasn't at all in the prayers, but rather, was in his work, or on the way to it.

In contrast, there is a person who is under pressure from the things he is compelled to be involved with that come up before he prays, but all the time he is thinking, “when will I already be free of this and able to pray?” This person is all the time in tefilla.

To clarify this, it was asked why it is that a dead person floats on the water, and a living person sinks. The answer given was that a dead person has no *machshovas*, no thoughts. Therefore, there is nothing which motivates him. But a living person is always thinking, and therefore he sinks (in thoughts)...

Therefore, a person needs to make use of his *machshovas* only in a positive direction. This is as it is said in Chabad: **“Think good and it will be good.”** Reb Asher Freund, ור"א once explained that the reason why a person has pains and fears and similar things, is only because of his own thoughts... That’s what is written in the *Pri HaAretz*, that **“Where a person’s thoughts are, that’s where he is, and from there he draws his life-force!!!”**

But now it is necessary for us to emphasize the point of *hishtadlus* (efforts). It would seem, if everything is dependent on thoughts, that it should be enough for a person to think of his *parnossa* and not do anything, and from there his *parnossa* will come to him from above nature...

The *Pri HaAretz* continues: **“It is written ‘commit your ways to Hashem and He will perform.’”** והוא יעשה. **The inyan is that a person shouldn’t rely on the apparent cause, as Chazal say that riches don’t come from the craft. The cause is only the passageway for the brocha to come on the action. But a person doesn’t need to put all his thoughts into working out the details of that thing that he is doing. And that is what it means by “He will perform.” He, Yisborach, will bring from potential to actuality, according to what the person asks for. Being very involved in the back and forth of the details awakens *din*, judgment, whereas working in the framework of the general principles is called *rachamim*, compassion. And everything goes after the thought.**

The *Pri HaAretz* brings a major *yesod*, (foundation) which is applicable to every area of life. Since a person exists in this world of action, he needs to make some actual *hishtadlus* for everything he is facing. He has to make his efforts, but it is not guaranteed that it is from those efforts he will achieve his *parnossa* or his healing, unless he trusts that Hashem’s Guidance will bring him to the right place.

That is to say that his *doing* is separate from his success and rescue. It’s precisely the one who is all the time thinking that his *yeshua*, his rescue, will come in a certain specific way, who reduces his chances for success in the area that he needs it in. In contrast to that, there is one who walks in the way of the general principles, that is to say that he makes the *hishtadlus* that is given to him to do, but he trusts in Hashem that He will bring him to the place that he needs to be. Then he opens for himself new ways of *shefa*, abundance. He senses HaKadosh Boruch Hu showing him the elevated way in which things are directed.

The *Pri HaAretz* writes in a letter that for a number of years Chasidim wrote him from overseas about their difficulties with *parnossa*, etc. He talked about the great pain he felt from this. And in a year when they didn’t write him at all about *parnossa*, he knew that at that time their *parnossa* was assured because they had given an opening for abundance, and not necessarily because were working so hard. Their efforts were one thing and their *parnossa* was another.

The *Sfas Emes* continues and explains that **“...the *seder* of the Creation is given over to the Bnai Yisroel through the power of the Torah.”** The world was created with ten sayings. These were the way of the *seder* of the world that is above nature, as we said here at the beginning that the true *seder* is above nature. The Ten Commandments that we received are in the way of nature in order that the Jewish people will fulfill the Torah in every situation in such a way that they come to live according to the *seder* that is above nature. Through this, they will be elevated and draw all of the Creation to the original way things were directed.

“Tishrei and Rosh Hoshana are for all the Creation. But the unique *seder* for the Jewish people is in Nisan. For nature is concealed in a way that’s not of the true *seder*...And the Bnai Yisroel can find the opening to make order according to what HaKadosh Boruch Hu wanted at the Creation of the Heavens and the earth.”

The Gemara brings the discussion of whether the world was created in Tishri or Nisan. The *Sfas Emes* says that Rosh Hoshana is always in Tishri, but the opinion that it was in Nisan is talking about it in terms of the purpose of the world. In Nisan the special *seder* is given to the Jewish people, enabling them to reveal the internal management of the world, as when it was revealed to them upon leaving Egypt in the month of Nisan.

The *Sfas Emes* concludes by saying that also Shabbos is not run according to the regular *seder*. Therefore the manna did not come down on Shabbos. The manna was *parnossa* *within* nature. But Shabbos is above nature.

All this was given to us so that we would act in this world of action, while living according to the true *seder* that is above nature. מעל לדרך הטבע.